

WELKE PROBLEMEN ZIJN ER IN BRUSSEL?

1 Brussel: een schrijnende realiteit

Sociale en geografische tegenstellingen

De westzijde van de Brusselse vijfhoek, met de gemeenten Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Joost-ten-Noode, Schaarbeek, Sint-Gillis en Anderlecht, zijn de armere delen van het Gewest.

Meer dan één op vier van de Brusselaars (27%) leven onder de armoededrempel(1) (in Vlaanderen is dat 14,7%, in Wallonië 19,5%)(2)! Als we daarbij rekening houden met de huurprijzen in het Brusselse, is de realiteit nog schrijnender.(3) Meer dan één jonge Brusselaar op vier woont in een gezin waar minstens één van beide ouders werkloos is (in Vlaanderen is dat 1 op10, in Wallonië 1 op 5).

Van de Brusselse families met een kind ontvangen 30% een vorm van verhoogde uitkering (11% in Vlaanderen, 22% en Wallonië)(4).

Sinds 1990 vertegenwoordigt de langdurige werkloosheid tussen 55 en 70% van de gehele Brusselse werkloosheid.

In 2008 waren er 31.9% van de Brusselse jongeren werkloos. De totale Brusselse werkloosheid bedraagt 20.4% (5).

De geografische opdeling van de werkloosheid bij jongeren is bijzonder verontrustend (bijvoorbeeld van 21.3% in Sint-Pieters Woluwe tegenover 40.1% in Molenbeek).

Het sociaal-cultureel niveau loopt parallel met een residentiële segregatie. Er zijn arme en rijke wijken ontstaan. Er is m.a.w. een duidelijk en objectief verband tussen de woonplaats en de toegang tot werk. Een jongere woonachtig in de armere delen van het Gewest heeft met een evenwaardig diploma veel minder kans om een job te vinden.(6)

Brussel is niet groot. De verschillende wijken liggen dichtbij elkaar. Kansarme wijken liggen dicht bij de rijkere wijken. Toch hebben de inwoners van de armere wijken de neiging om zich op zichzelf terug te plooiën. Een deel van de inwoners, waaronder een groot aantal jongeren, komt nooit uit hun wijk. (7)

Elke maatregel om het inschrijvingsbeleid meer te sturen dient rekening te houden met deze feiten. In deze context is een systeem van een schoolkaart dat zich enkel baseert op de woonplaats niet aangewezen.

Een rijke regio met een arme bevolking(8)

Van de arbeidsplaatsen in Brussel zijn 33% bezet door pendelaars uit Vlaanderen en 19% komen uit Wallonië. Het verschil in deze cijfers is zonder twijfel te wijten aan de nabijheid van het Vlaamse Gewest. Ook het feit dat vele Brusselse ondernemingen de kennis van de twee landstalen eisen, speelt een belangrijke rol. We constateren dat Nederlandstaligen vaker twee – of meertalig zijn dan Franstaligen.

Brusselaars bezetten slechts 48% van de arbeidsplaatsen in hun stad.

In Brussel situeren 91% van de arbeidsplaatsen zich in de tertiaire sector (in België is dat 77%), zijn 52% van de arbeidsplaatsen bezet door mensen met een diploma hoger onderwijs (in België is dat 38%) en bedraagt de werkloosheid

16% (8% in België). De werkloosheid stijgt tot 26% bij laaggeschoolden.(9) Zoals elders, is de werkloosheid te wijten aan de stijging van de productiviteit en aan de eisen om meer winst te maken, waardoor flink wordt gekapt in het aantal beschikbare arbeidsplaatsen. Andere factoren spelen in de hoofdstad eveneens een rol : een gebrek aan talenkennis, maar ook een discriminatie op de arbeidsmarkt, vooral in de arme wijken met een grote concentratie aan kansarmen, laaggeschoolden en allochtonen.

Deze regio, met 26% armen produceert 18.9% van het BNP (zelfs 32.7% als men de Rand in rekening brengt) (10).

Het economisch lot van Vlaanderen, van Brussel en van Wallonië zijn fundamenteel met elkaar verweven. En dat zal ook in de toekomst zo blijven.

Een meertalige regio

Brussel is waarschijnlijk de meest meertalige regio van Europa. Op administratief vlak is de hoofdstad tweetalig. De lingua franca is het Frans.

De stad wordt omringd door het Vlaams Gewest. Deze Rand vormt grotendeels het economisch hinterland van de stad. De opeenvolgende politieke beslissingen hebben ertoe geleid dat er vandaag een quasi culturele apartheid bestaat tussen de Nederlandstalige en de Franstalige Gemeenschappen. Enkel het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en recent enkele Franstalige scholen behouden een kwaliteitsvol onderwijs van de andere taal.

Op politiek vlak bestaat er langs beide kanten van de taalgrens de vrees dat het gebruik van of het onderwijs in de andere taal zou leiden tot de annexatie van Brussel bij de ene of de andere gemeenschap. Als men praat over een tweetalige regio is het antwoord vaak: "Brussel wordt dan volledig Vlaams" of, als men met een Vlaming praat, "Brussel wordt volledig verfranst".

Enkele uitzonderingen buiten beschouwing gelaten, praten de jongeren uit de verschillende taalgemeenschappen niet meer met elkaar, want ze hebben dat niet van kindsbeen af geleerd. Gelijklopend hiermee onderhouden weinig volwassenen contacten met mensen van de andere gemeenschap.

Op de werkvloer verloopt de communicatie tussen Franstaligen en Nederlandstaligen niet zelden in het Engels. Het ligt voor de hand dat we het Engels gebruiken in een internationale en academische omgeving. Maar dat is onvoldoende om een harmonie te creëren tussen de twee talengemeenschappen.

Brussel is de achillespees van de politieke dialoog. Een gebrekkige Nederlandstalige dienstverlening op openbare plaatsen maakt dat Brussel een weinig geliefde hoofdstad is bij de Vlamingen. Indien de inwoners van de hoofdstad tweetalig waren, zou dat een positief signaal zijn die de dialoog tussen de verschillende gemeenschappen zou bevorderen. De Vlamingen vrezen een "Franstalige olievlek » rondom Brussel. Maar wie kan er bang zijn van een echte tweetalige of meertalige regio ?

Een echte tweetaligheid zou enerzijds - tot op zekere hoogte weliswaar - bijdragen tot het indijken van de Brusselse werkloosheid. Anderzijds biedt zij de mogelijkheid tot meer culturele en economische uitwisseling.

Een demografische uitdaging

Op basis van de meest recente cijfers heeft het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) de demografische prognoses van het federaal bureau geëvalueerd. Naast een duidelijke bevolkingsaan groei is er eveneens sprake van een verjonging van de bevolking. Tussen 2007 en 2020 zal de Brusselse bevolking met 200.000 inwoners aangroeien. In 2018 zal dus de kaap van 1.200.000 inwoners bereikt worden. Op het vlak van onderwijs brengt dat het één en ander met zich mee. Tegen 2015 zouden er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet minder dan 79 nieuwe scholen moeten bijkomen: 34 in het kleuteronderwijs (200 plaatsen per school), 39 in het basisonderwijs (300 plaatsen per school) en 6 secundaire scholen (tussen 700 en 1000 plaatsen).⁽¹¹⁾

2 Hoe zit het met het onderwijs?

Een versplinterd en niet-gestructureerd onderwijs

De verdeling van de beschikbare plaatsen in de scholen, de versnippering en concurrentie tussen de verschillende netten, afdelingen en soorten onderwijs, de totale keuzevrijheid en de vijandigheid van sommige lagen van de bevolking ten opzichte van de idee van een sociale mix, vormen een ernstig probleem.

Het Franstalig onderwijs neemt 80% voor zijn rekening, het Nederlandstalig 17%, Europese en internationale instellingen 3%. Er is geen structureel verband, noch coördinatie tussen de verschillende gemeenschappen. Sedert kort zijn er enkele pogingen tot samenwerking, voornamelijk wat betreft het tellen van de leerlingen. Dit was strikt noodzakelijk om te kunnen evalueren hoeveel jongeren er in het Gewest aan de leerplicht ontsnappen. In elke gemeenschap is er daarenboven een tegenstelling tussen de organisatorische overheden (gemeenschapsonderwijs, stedelijk en gemeentelijk onderwijs, vrij onderwijs). Een gemeenschappelijke databank en een gemeenschappelijke visie ontbreken vooralsnog. Het ligt voor de hand dat al die verschillende structuren een kostenplaatje hebben dat heel moeilijk te berekenen is. De verschillende wegen om al die structuren te financieren zijn eveneens zeer ingewikkeld.

De Vlaamse Gemeenschap geeft voor elke leerling in het basisonderwijs 22.7% meer geld uit dan de Franstalige Gemeenschap. In het secundair onderwijs bedraagt de kloof 18.1%.⁽¹²⁾ Ook de barema's en de lonen voor het onderwijzend personeel zijn verschillend.

Er bestaat een op de spits gedreven concurrentie tussen de verschillende netten en scholen. Daardoor ontstaan er witte en zwarte scholen.⁽¹³⁾ De sociale apartheid is veralgemeend. Volgens een studie van professor Andréa Réa **herproduceert het Brussels onderwijs de bestaande sociale ongelijkheden.**

(14) De sociale positie van leerlingen en hun ouders bepaalt de studiekeuze in het secundair onderwijs. Het technische en beroepsonderwijs bestaan voornamelijk uit leerlingen van lagere sociale klassen.

De apartheid op gebied van taal wordt aangemoedigd. Vroeger opende de Vlaamse Gemeenschap haar scholen voor Franstaligen. Nu probeert ze de toegang voor Franstaligen te beperken. De gebouwen van de Nederlandstalige scholen zijn dikwijls van goede kwaliteit. In het Franstalige onderwijs is dat vaak niet het geval.

Eén op vier leerlingen uit het Franstalig onderwijs in Brussel hebben minstens één jaar achterstand in het 6de leerjaar (11% in Vlaanderen, 19% in Wallonië).

60% van de leerlingen in het secundair onderwijs in Brussel hebben minstens één jaar achterstand. In Wallonië is dat 44%, in Vlaanderen 29,36%. Het gespecialiseerd en deeltijds onderwijs wordt in deze cijfers buiten beschouwing gelaten(15).

In het secundaire onderwijs bedraagt het percentage van zittenblijvers 16.7% in Brussel. In heel de Franstalige Gemeenschap is dat 13.3%.(16)

De schoolse oriëntatie gebeurt in de richting van de tertiaire sector (economie en personenzorg beslaat 66% van het Franstalige onderwijs).

Er ligt een enorme druk op het algemeen vormend onderwijs (52.95% van de Franstalige leerlingen en 58.52% van de Nederlandstalige leerlingen): de ouders verkiezen hun kinderen soms meerdere malen te laten dubbelen om "doorverwijzingen" naar andere richtingen te vermijden.(17)

Er is een algemene onderwaardering van het beroepsonderwijs. Van de jongeren tussen 20 en 24 jaar hebben 28% geen diploma hoger secundair onderwijs (België 17%)(18).

In Brussel zijn er meer scholen met een positief discriminatiebeleid (D+, de Franstalige tegenhanger van het GOK-beleid van de Vlaamse Gemeenschap). 27% van het totale leerlingenaantal van de secundaire scholen in Brussel zijn D+leerlingen (19.000 leerlingen). In Wallonië is dat 10% of 27.000 leerlingen. De sociale mix is in sommige D+ scholen nagenoeg onbestaande.

Een dramatisch tekort aan schoolgebouwen

In sommige wijken zijn de scholen nu al verzadigd. Dit is vooral het geval in de armere gemeenten. Onder het punt « een demografische uitdaging » haalden we reeds aan dat in 2015 23.000 bijkomende kinderen aan onze schoolpoorten zullen aankloppen.(19) Er moeten dus 79 scholen bijgebouwd worden: 34 kleuterscholen, want men verwacht er meer dan 7000 kinderen. In het basisonderwijs verwacht men ongeveer 11.000 bijkomende kinderen. Dat wil zeggen 39 basisscholen en 6 secundaire scholen. Daarenboven zijn sommige scholen hoognodig aan een grondige renovatie toe. Ook daarvoor is extra geld nodig.

Elke kans om de zaken te coördineren is bijna een verloren zaak indien deze problematiek in handen blijft van verscheidene instanties (de Vlaamse Gemeenschap, de Franstalige Gemeenschap, de gemeenten, het Franstalige vrije net, het Nederlandstalige vrije net, de Regie der Gebouwen, het Hoofdstedelijk Gewest,). Elke instantie heeft immers haar eigen belangen. Een operatie van deze

omvang kan enkel worden gerealiseerd als het gestuurd wordt door één enkele instantie. Dit kan een eerste reden zijn om één enkele leidende structuur te organiseren voor het Brussels onderwijs.

Of het nu een kleuter- of basisschool of secundaire school betreft, ouders vinden geen plaats in een school in hun wijk. Dit is voornamelijk het geval in armere wijken, reeds vanaf de kleuterschool. Sommige ouders moeten hun kinderen dagelijks naar een school brengen die helemaal niet in de buurt ligt.

Als de politieke verantwoordelijken niet in staat blijken dit enorme probleem op te lossen, wordt het moeilijk om in sommige wijken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de leerplicht in stand te houden.

Een dramatisch tekort aan goed gevormde leerkrachten

Om te onderwijzen is nagenoeg in alle landen van de OECD een universitaire vorming vereist (secundair + 5 jaar). In België is dat secundair + 3 jaar. Het tekort aan leerkrachten doet zich voornamelijk in het Franstalig onderwijs voelen.

In Brussel zijn 40.36% van de leerkrachten drager van “een voldoende geacht getuigschrift om te mogen onderwijzen in het hoger secundair onderwijs (klasse B)”. In Henegouwen is dat 17.41%, in Namen 17.28%, in Waals-Brabant 9.92%, in Luxemburg 9.56% en in Luik 5.47%.⁽²⁰⁾

Het tekort is vooral merkbaar in D+scholen. Om het tekort aan leerkrachten op te vangen doen deze scholen beroep op leerkrachten die niet over het nodige getuigschrift beschikken, zelfs geen B-getuigschrift. Zo komt het dat scholen met voornamelijk een leerlingenpopulatie uit een zwak sociaal-economisch milieu vaak beroep moeten doen op onvoldoende gevormde leerkrachten. Langs Nederlandstalige kant bedraagt het lerarentekort in Brussel 10% meer dan in Vlaanderen. Voor 20 leerkrachten is er één vacante plaats.

In Brussel stoppen 6 leerkrachten op 10 met lesgeven binnen de eerste vijf jaar (58.5% in het basisonderwijs en 56% in het secundair). Dit is twee keer meer dan in de andere gewesten. Indien er niets ondernomen wordt, zal het probleem van de leerkrachten even onoplosbaar worden als het demografisch probleem.

Het tekort aan gebouwen is hiermee vergeleken slechts bijkomstig. Om voldoende gediplomeerde leerkrachten te blijven aantrekken en ervoor te zorgen dat ze blijven werken als leerkracht is het noodzakelijk degelijke loonsvoorwaarden voorop te stellen en het beroep opnieuw aantrekkelijk te maken.

Het overgrote deel van de leerkrachten doet zijn job met een voorbeeldig professioneel plichtsbewustzijn. Helaas stelt hun te summiere vorming hen voor problemen als het gaat over culturele diversiteit, het vroegtijdig vaststellen van leerproblemen en het remediëren ervan. Dit kan leiden tot ontevredenheid en in het ergste geval tot het zoeken naar een ander werk. Zelfs indien we de nodige scholen zouden kunnen bouwen tegen 2015, is het broodnodig de problemen van een degelijke vorming voor leerkrachten en het trachten te behouden van die leerkrachten op te lossen. Anders blijven de scholen uitstekende mensen verspillen.

?

WAT MET DE BRUSSELE REALITEIT ?

Een te vroege specialisatie

Enkele jaren geleden hebben we aangetoond dat er een verband bestaat tussen de leeftijd waar de studierichting wordt bepaald en de graad van sociale ongelijkheid van een onderwijssysteem.⁽²¹⁾ Wij stellen vast dat hoe vroeger leerlingen in een bepaalde richting worden georiënteerd, hoe meer een land zijn sociale ongelijkheden reproduceert. We hebben aangetoond dat meer dan één derde van de verschillen tussen Europese landen betreffende sociale ongelijkheid, kan uitgelegd worden aan de hand van hoe studieoriëntatie in elk land wordt georganiseerd.

Als een leerling in moeilijkheden verkeert, kunnen we « dankzij » een hiërarchisch systeem van studierichtingen de leerling « aanraden » een lagere studierichting te kiezen. Dit in plaats van de nodige remediëring te voorzien. Laat het duidelijk zijn dat hier niet de goede wil van de leerkracht in vraag wordt gesteld. Het probleem is eerder een tekort aan middelen en krachten. Dan rest er vaak geen andere mogelijkheid om leerlingen naar lagere studierichtingen te oriënteren.

Als men de leerplannen van de verschillende studierichtingen onder de loep neemt, stellen we vast dat de verschillen nog evidentier zijn. Als men twee uur wiskunde geeft aan een leerling die het daarmee moeilijk heeft en zes uur aan een leerling die daar sterker in is, is het logisch dat na drie jaar de kloof nog groter is geworden!

In sociaal zwakkere milieus volgen de ouders vaak het advies op dat door de klassenraden en directies gegeven werd. Dit komt omdat mensen uit sociaal zwakkere milieus vaak over te weinig kennis van het schoolsysteem beschikken. Ze geven zich als het ware over aan de experts. Daarentegen blijkt uit diverse ervaringen dat mensen uit de hogere sociale klassen verkiezen dat hun kinderen een jaar overdoen (zelfs tegen de mening van de klassenraad in), eerder dan door te verwijzen naar andere richtingen. Dit fenomeen benadrukt de dualisering op sociaal-economische basis.

Het is niet ernstig om aan een jongere van 12-13 jaar (of zelfs 14) te vragen een keuze te maken betreffende zijn professionele toekomst. Het is pas nadat men van alles een beetje geproefd heeft dat een jongere de kans heeft zijn roeping te vinden.

Om de grote sociale uitdagingen te begrijpen op economisch, ecologisch en sociaal vlak hebben alle jongeren recht op een wetenschappelijke en kritische vorming van hoog niveau. Waarom zou het onderwijs minder sociale kennis en kritische burgerzin moeten bijbrengen aan een toekomstige lasser dan aan een toekomstige manager of dokter? Een enquête van OVDS (in 2008) bij 3000 leerlingen van de derde graad van het secundaire onderwijs toont aan dat het onderwijs schromelijk te kort schiet op het vlak van kennis dat bijdraagt tot de ontwikkeling van burgerzin.

Daarom denken wij dat ons onderwijssysteem de jongeren te vroeg oriënteert in een bepaalde richting.

3 Een oplossing?

We hebben deze vraag bewust in het enkelvoud gesteld. Om het probleem van het Brussels onderwijs op te lossen zijn er inderdaad meerdere maatregelen nodig. Maar het is enkel door de implementatie van **al deze maatregelen** dat men tot een afdoende oplossing kan komen. Zich concentreren op enkele punten, zoals we al enkele jaren bezig zijn, zal het systeem van verrotting nog meer in de hand werken, waardoor de sociale ongelijkheid des te meer zal toenemen.

De minimale voorwaarden van kwaliteitsonderwijs moet er voor zorgen dat elk kind zo veel mogelijk zijn kwaliteiten kan ontwikkelen. Deze voorwaarden zijn door allerhande specialisten in onderwijskunde erkend:

- Een sociale mix, waarvoor een sterke regulering nodig is van de inschrijvingen.
- Een gemeenschappelijke stam voor allen tot 15 jaar, dus geen specialisering vóór deze leeftijd.
- Een goede opleiding voor de leerkrachten, zodat ze zowel de leerstof als de verschillende pedagogische methodes vlot beheersen.
- Een pedagogische onafhankelijkheid van de leerkrachten maar met duidelijke leerplannen en een centrale evaluatie van die leerplannen.
- Een vroege diagnose van leerproblemen en remediëring.

In de Franstalige Gemeenschap is er aan geen enkele van deze minimale voorwaarden voldaan. In Brussel komen er nog andere problemen bij :

- de nood aan tweetaligheid en zelfs meertaligheid
- de ghettowijken
- het gebrek aan scholen en de vervallen staat van de gebouwen
- het grote aantal anderstalige nieuwkomers. Zij hebben alle kansen om te slagen, maar enkel als er bijzondere begeleidingsmaatregelen worden genomen.

De enige mogelijke oplossing is:

Het Brusselse onderwijs volledig herstructureren.

Eén leidende structuur

De benadering die in Finland onderwijs tot een succesverhaal heeft gemaakt, verdient al onze aandacht en dient op een aangepaste manier in ons land aangewend te worden. Uiteraard kunnen we ons niet beperken tot die aanpak, want de Brusselse realiteit is veel complexer.

De leidende structuur bepaalt de te behalen doelstellingen. De scholen moeten die objectieven behalen en worden geholpen als ze daartoe niet in staat zijn.

Maatregel:

Een leidende structuur creëren, onafhankelijk van de Gemeenschappen, maar afhankelijk van het regionale of federale niveau. Zij definieert de doelstellingen en controleert de goede uitvoering ervan. Ze staat ook in voor de omkadering en ondersteuning van scholen die het moeilijker hebben. Deze structuur neemt de bevoegdheden van de Gemeenschappen over wat betreft het verplicht onderwijs.

Een echte sociale mix creëren vanaf de kleuterklas.

De verschillende inschrijvingsdecreten gaan in de goede richting. Helaas is de regulering te zwak. Ze laat nog te veel initiatief over aan de markt. In de Franstalige Gemeenschap viseert de voorgestelde regulering wel het secundair onderwijs, maar is er in het lager onderwijs praktisch geen sociale mix. Er worden daar eveneens amper maatregelen genomen om de sociale reproductie tegen te gaan.

Vandaag kan men aan de hand van de sociaal-economische situatie van de ouders (en niet aan de hand van de taalsituatie zoals sommigen ons doen geloven) - met een kleine foutenmarge - afleiden welke schoolcarrière de kinderen gaan maken.

Maatregel:

Een school toewijzen aan elk kind. Dit vanaf de kleuterschool en dus zeker voor de lagere school. Deze school wordt gekozen op basis van twee duidelijke criteria: de sociale mix en de geografische nabijheid (in Brussel bevinden arme wijken zich dicht bij rijkere wijken). Enkele andere criteria zijn eveneens prioritair, zoals de voorrang van broers en zussen.

Na een te bepalen datum zullen de ouders de mogelijkheid hebben om hun kinderen in te schrijven in een school naar keuze, mits er daar nog plaatsen vrij zijn.

Vroegtijdige specialisatie afschaffen (een gemeenschappelijke stam tot 15 jaar)

Leerlingen die voor 15-16 jaar georiënteerd worden naar een technische of beroepsrichting hebben vaak niet de gelegenheid om de kennis en de vaardigheden te ontwikkelen die hen in staat stellen de wereld waarin ze leven te begrijpen, er een evenwichtig leven in op te bouwen en hun rechten te verdedigen. Statistische studies tonen aan dat landen waar er een meer gelijkwaardig onderwijs is, de specialisatie pas op latere leeftijd gebeurt en er dus een langere gemeenschappelijke stam is.

Maatregel:

Meer middelen voor remediëring en de strijd tegen het afhaken.

Een gemeenschappelijke stam ontwikkelen die niet alleen de basisvaardigheden

onderwijst, maar eveneens vaardigheden in verband met burgerschap, kunst en techniek. Van belang is ook een sportieve vorming. Op deze manier legt men de basis voor een polytechnische vorming die leerlingen in staat stelt een meer bewuste keuze te maken als ze 16 jaar zijn.

Meer klassen voor anderstalige nieuwkomers

In het Brussels secundair onderwijs is er een scholenpopulatie van ongeveer 70.000 leerlingen. 15.000 leerlingen hebben niet de Belgische nationaliteit. Dat is dus 20% (in Wallonië schommelt dat cijfer rond de 9%, in Vlaanderen is het slechts 5,29%). In deze cijfers worden de Belgische kinderen van buitenlandse origine (en die thuis een andere taal spreken) niet meegeteld.

Proportioneel zijn er meer anderstalige nieuwkomers in het Brussels hoofdstedelijk Gewest dan in de Waalse of Vlaamse gewesten. Dit wil zeggen dat er in Brussel een specifieke aanpak nodig is.

Maatregel:

Op een meer efficiënte manier de anderstalige nieuwkomers opvangen. Het aantal nieuwkomers varieert. De vraag is vaak groter dan het aantal beschikbare plaatsen. Daarom is het enorm belangrijk de genomen maatregelen vol te houden.

De vorming van het onderwijzend personeel

De keuze om leerkracht te worden moet opnieuw een eerste keuze worden. Het vroegtijdig opsporen van leerproblemen en het remediëren dat daaraan gekoppeld is, zijn zeker punten waaraan in de lerarenopleiding meer aandacht moet worden besteed.

Deze opleiding dient eveneens oog te hebben voor het opdoen van ervaringen in allochtone en/of anderstalige milieus en een kennis van de dagelijkse realiteit van de sociaal zwakkeren.

Maatregelen op alle niveau's van het onderwijs, van kleuter tot hoger secundair:

Aandacht in de lerarenopleiding voor een professionele vorming tot differentiatie. (22)

Meer praktische oefeningen en begeleide stages.

De nadruk leggen op onderwijsmethodes in heterogene klassen.

Meer praktische leermomenten in multiculturele, anderstalige en allochtone milieus.

Aandacht voor het onderricht in het diagnosticeren van leerproblemen en hun remediëring.

Het vormen van leerkrachten in de bijzondere vereisten van een meertalig onderwijs.

?

WAT MET DE BRUSSELSE REALITEIT ?

Een tweetalig onderwijs in Brussel

Content and Language Integrated Learning (CLIL)(23) heeft zijn doeltreffendheid bewezen. Als er één regio in Europa is waar CLIL zich best zou implementeren, is het uiteraard Brussel. Vandaag gaan slechts enkele initiatieven in die richting. De Vlaamse noch Franstalige gemeenschap staan te springen om zulk een onderwijs te financieren. Nochtans tonen verschillende experimenten aan dat twee- of meertalig onderwijs zeer doeltreffend is voor het aanleren van een andere taal. Daarenboven is het veel makkelijker om bijkomende talen te leren. Meestal is het aangeraden zo vroeg mogelijk te beginnen met dit soort onderwijs, omdat de uitspraak van sommige klanken moeilijker te verwerven valt na een zekere leeftijd. Dat wil echter niet zeggen dat oudere leerlingen uit deze vorm van onderwijs geen voordeel zouden putten.

Het is belangrijk dat de lessen in de tweede taal onderwezen worden door een « native-speaker » of iemand die de taal op vlak van uitspraak quasi perfect beheerst. Gedurende de eerste jaren is het aangewezen dat de lessen die in de tweede taal worden gegeven, herhaald worden in de eerste taal. Zo niet zou dit aanleiding kunnen geven tot een minder goede verwerving van de leerstof.

De zeldzame immersiescholen zijn eerder elitair van aard. De vraag ernaar gaat immers doorgaans uit van ouders uit de hogere sociale kringen. Ze verschijnen als « verkoopsargument » in de quasi-vrije markt en zorgen er momenteel voor dat de sociale kloof groter wordt. Daar de ervaringen met deze vorm van onderwijs positief zijn, is er geen reden om die ervaringen niet te veralgemenen.

Maatregel:

Een algemeen tweetalig onderwijs (CLIL) opbouwen, te beginnen bij de kleuterschool en progressief, jaar na jaar, opbouwend via de lagere school naar het secundair niveau.

Een onbetaalbare hervorming?

Zelfs indien het kostenplaatje van deze hervorming inderdaad zeer groot oogt, bestaan er wel degelijk middelen voor de financiering ervan mits daartoe de politieke wil wordt gevonden. Als we de sociale, economische en democratische problemen voor ogen houden, is het onverantwoord om de hervorming omwille van electorale beweegredenen verder uit te stellen. Het gaat om een visie op lange termijn, waarvan de vruchten nog niet bij de eerstvolgende verkiezingen kunnen geplukt worden. Het gaat over verantwoord staatsmanschap.

De wereldwijde economische crisis wordt als excuus aangewend om ook op vlak van onderwijs drastische besparingen door te voeren. Een recente studie toont echter aan dat de 50 grootste bedrijven die in België gevestigd zijn, praktisch geen belastingen betalen! Indien deze bedrijven aan de officiële schaal zouden worden belast, zou er 14 miljard euro meer naar de staatskas vloeien(24). Het is dus verkeerd te stellen dat er geen budgettaire marge is. Het betreft hier een louter politieke keuze. Wij pleiten voor een verantwoorde keuze zoals die ook wordt voorgesteld door de twee grote vakbonden, bijvoorbeeld door het heffen van een vermogensbelasting(25). Het is onverantwoord dat de toekomst van

enkele honderdduizenden jongeren opgeofferd wordt om de kapitaalvlucht tegen te gaan.

Wat de kost van deze hervorming ook moge zijn... die zal in elk geval lager liggen dan verder doen zoals we nu bezig zijn. Gaten opvullen en muren plamuren van een gebouw zonder plan en zonder fundamenten, dat is pas verspilling.

Wat de kost ook moge zijn.... die zal in elk geval lager liggen dan de sociale kost die een inadequaat onderwijs voor deze stad met zich meebrengt, vertaald in werkloosheid, armoede, verkommering, politiekosten, justitie en criminaliteit.

Wat de kost ook moge zijn.... die zal in elk geval verantwoord zijn door het hoger aantal goed opgeleide jongeren die niet meer geofferd worden op het budgettaire altaar.

Beweren dat deze operatie niets zal kosten is absurd. Maar het voorbeeld uit Finland toont aan dat eens de nieuwe structuren in de startblokken staan, het kostenplaatje voor ons onderwijs zeker niet groter zal zijn dan wat het nu is.

Er zijn geen dure studies nodig om te begrijpen dat de sociale winst die men hiermee maakt, de investering ruimschoots zal lonen. In plaats van een onmiddellijke winst met hogere kosten op lange termijn²⁶, stellen wij voor om nú meer geld te besteden aan onderwijs om zo later de kosten te beperken.

In de huidige economische situatie is het tenslotte absoluut noodzakelijk om niet in de val van de privatisering te lopen. Zij genereert enkel een nog duurder onderwijs dat de sociale kloof nog groter maakt.

Ovds Brussel, februari 2011

?

WAT MET DE BRUSSELSE REALITEIT ?

Nota

- 1) Pol ZIMMER, « Les évolutions démographiques et socioéconomiques de la Région de Bruxelles-Capitale depuis 1990 », Crisp
- 2) « Le Soir », 13 oktober 2010. De cijfers variëren licht met die van Crisp, maar het zijn vooral de hoeveelheden die frappant zijn.
- 3) Kijk: <http://www.discriminator.be/?p=1137> of http://cours.funoc.be/essentiel/article/article.php?id_art=2244
- 4) Pol ZIMMER, « Les évolutions démographiques et socioéconomiques de la Région de Bruxelles-Capitale depuis 1990 », Crisp
- 5) http://www.brusselsstudies.be/PDF/FR_79_EGB9.pdf
- 6) (Vandermotten, C. (2008, Février). Evolution socio-économique, reproduction sociale et formation à Bruxelles. Retrieved Mars 2009, from CCREE: <http://www.ccfec.be/>)
- 7) Samarcande, IEB, & SOS jeunes-Quartier libre, C. j. (2008). Jeunes en ville. Bruxelles à Dos. L'appropriation de l'espace urbain par des jeunes de différents quartiers.
- 8) <http://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=7552&acro=Imi&lang=fr&countryId=BE®ionId=BE1&nuts2Code=BE10&nuts3Code=null>
- 9) Le Soir 12 oktober 2010
- 10) http://www.brusselsstudies.be/PDF/FR_76_EGB7.pdf
- 11) <http://www.pourbruxellesavecvous.be/> Site van C. Picqué, 25 maart 2010
- 12) Donat Carlier : <http://politique.eu.org/spip.php?article945>
- 13) Sommige elitescholen maken een selectie gedurende de gehele cursus. Daarbij verwijzen ze de leerlingen door naar "minder sterke" scholen. Dat kan ook een oorzaak zijn van demotivatie en afhaken.
- 14) Andréa Réa, Dirk Jacobs, « Les jeunes bruxellois, entre diversité et adversité. Enquête parmi les rhétoriciens des écoles de la Ville de Bruxelles », Brussels Studies, n° 8, 3 september 2007.
- 15) <http://www.ccfec.be/download.php?365dadb9081c14a72021bc67c48f641b> Donat Carlier « Dualisation des résultats scolaires à Bruxelles »
- 16) Donat Carlier, « Les enjeux de l'école à Bruxelles », Agence Alter, mei 2007
- 17) http://www.brusselsstudies.be/PDF/FR_73_EGB5.pdf 19 januari 2009: een uitzonderlijk werk als men weet dat er geen eenduidige databank bestaat van statistische gegevens over Nederlandstalig, Franstalig en andere onderwijsvormen (Europees, internationaal,...)
- 18) Idem
- 19) De volledige studie online : http://www.bruxelles.irisnet.be/cmsmedia/fr/cahiers_de_l_ibs_n_2_juin_2010.pdf?uri=ff808181299f78580129a282176e00bc
- 20) <http://www.ccfec.be/download.php?a871b8b784483d6490279928609c23ec> cijfers 2005-2006
- 21) La catastrophe scolaire belge, Aped, 2003
- 22) http://fr.wikipedia.org/wiki/P%C3%A9dagogie_diff%C3%A9renci%C3%A9e of volledig www.enseignement.be/download.php?do_id=2456 (format Word)
- 23) http://www.aulaintercultural.org/article.php3?id_article=1653 , http://ec.europa.eu/education/languages/language-teaching/doc236_fr.htm . V.U.B., MURE, Piet Van de Craen.
- 24) « Ons Recht », LBC-NVK blad van november 2010 en <http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2010/12/07/niks-de-mouwen-veel-de-zakken-de-grote-verdwijntruc-van-de-bedrijfsbelastingen>
- 25) zie o.m. http://www.hetgrotegeld.be/index.php/het_grote_geld/archief en <http://vl.attac.be/article1639.html>
- 26) De verkoop van de staatseigendommen om ze nadien opnieuw te huren is uiteraard een karikaturaal voorbeeld hiervan.

Een gemeenschappelijke basisschool van 6 tot 15 jaar

Algemene en polytechnische vorming voor iedereen

De leerlingen toewijzen aan de school

Fusie van de netten

Voldoende omkadering zodat geen leerlingen afhaken

Een brede school

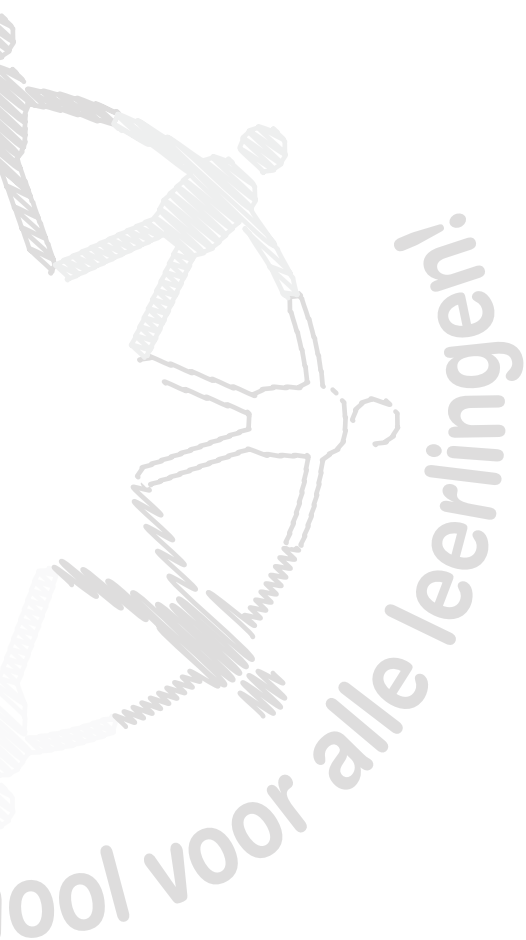
Een evenwicht vinden in de pedagogische praktijk

Strikte, begrijpelijke en samenhangende programma's

Centrale evaluatie om de scholen beter te begeleiden

Herfinanciering door 7% van de BBP aan onderwijs

vds

*oproep voor een democratische
school*

www.democratischeshchool.org